idrottsforum.org/recensioner
IDROTTSVETENSKAP · LÄRARUTBILDNINGEN · MALMÖ HÖGSKOLA

Languages on this page: English Go for it!

ISSN 1652–7224 ::: Publicerad den 6 juni 2009
Utskriftsvänlig pdf-fil
Läs mer om idrott och turism på idrottsforum.org

Tjänstgörande redaktör, som en gång kämpade med att göra ämnet rättssociologi relevant genom att definiera den bindestreckvetenskapen med utgångspunkt i en fusion av de två ursprungsdisciplinerna, ler igenkännande vid läsningen av Christian Widholms recension av den omfångsrika antologin *Sport & Tourism: A Reader*, sammanställd av Mike Weed och utgiven av Routledge förra året. Här handlar det också om att bygga en ny akademisk forskningsdisciplin, att definiera in och ut de olika varianter som kan finnas – ja det är nästan som ett varumärkesbyggande. Weed är den ledande entreprenören på området, och kan utifrån sin position som redaktör för den akademiska tidskriften *Journal of Sport & Tourism* med viss auktoritet styra utvecklingen i området. Och förvisso är det ett forskningsområde som behöver byggas. Mellan en femtedel och en fjärdedel av all turism i världen är förknippad med idrott, och andelen är stadigt tilltagande. Widholm pekar på problemen med gränsdragning och relaterar personliga upplevelser av turism och idrott – men är det idrottsturism?

Idrott är idrott, turism är turism – vad är idrottsturism?

Christian Widholm
Institutionen för genus, kultur och historia, Södertörns högskola

Mike Weed (red)
Sport & Tourism: A Reader
580 sidor, hft.
Abingdon, Oxon: Routledge 2008
ISBN 978-0-415-42688-6

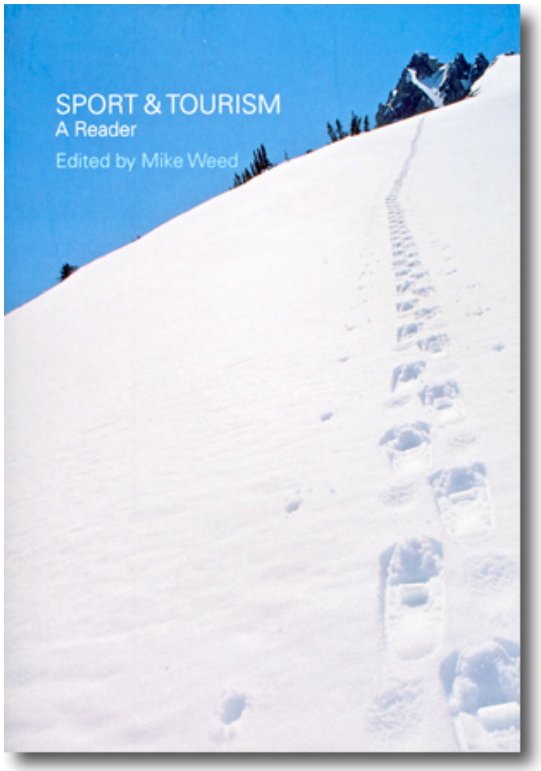

Resande i samband med idrottslig aktivitet är något som praktiserats sedan mer än tvåtusen år. I introduktionskapitlet till antologin *Sport & Tourism: A Reader* skriver redaktören Mike Weed att det första dokumenterade fallet av detta slags resande, som kallas sport- eller idrottsturism, stammar från olympiska spelen som arrangerades 776 år före vår tideräknings början. Jaha. Krävs det inte mer än en resa till någon idrottslig tilldragelse för att aktiviteten ska betraktas som sportturism? Då har även jag sportturistat. Men i jämförelse med den praktfulla aura som kringgärdar de betydelsefulla källorna från antiken ter sig berättelsen om mitt eget sportturistande sannerligen blek och banal: barndomens 1970-tal innebar så att säga ofrivilligt turistande i alpernas skidbackar; 1980-talet medförde ungdomliga infall med flyg till Ängelholm för att se tennis i Båstad eller ett tåg mot Turin, då decenniet just tagit slut, för att se Sverige spela i fotbolls-VM. Och 2000-talet började med en välplanerad paketresa till södra Spanien för att spela golf. Mer om denna personliga utvikning nedan.

Trots att introduktionskapitlet i antologin *Sport & Tourism* på ett självklart sätt kan härleda sportturismens tradition till antiken, handlar en väsentlig del av den omfångsrika antologin *Sport & Tourism* om att få fatt på det slippriga begreppet sportturism. Och trots att det inledande exemplet gör bruk av ett historiskt perspektiv saknas detta i princip i resten av boken.

Boken är uppdelad i fyra delar. Den första delen innehåller artiklar som diskuterar fältets faktiska och möjliga metodologier; den andra delen, ”Understanding the sports tourist”, undersöker beteenden, kollektiv formering och sociala processer inom sportturismen; del tre innehåller artiklar som behandlar sportturismens ekonomiska utmaningar (exempelvis om en stad blir rik eller fattig av att arrangera ett OS) och den fjärde delen rör policyfrågor och management.

Jag kände mig mest hemma i bokens två första delar. Här återfinns bland annat Heather J. Gibsons artikel, “Sport Tourism at a Crossroad? Consideration for the Future”. Artikeln diskuterar främst frågan hur det akademiska ämnet sportturism på bästa sätt ska kunna legitimera sig som självständig disciplin. Artikeln innehåller en mängd självreflekterande och kritiska aspekter som jag sympatiserar med. Vi måste, skriver Gibson exempelvis, komma ihåg att sportturister, bland turister i allmänhet, är en minoritet (mellan 10 och 30 procent) och att exempelvis golf- och skidturism tär på miljön. Vidare framhåller Gibson att sporten kommit att bli det främsta mediet för att reproducera kollektiv identitet. Baksidan med detta, menar hon, är att kollektiven som skapas genom sporten förmodligen är särskilt exkluderande. När vi åker till en plats (Gibson exemplifierar med Yankee Stadium och Wembley Stadium) för att hylla en sporthändelse som är central för vår gemenskap iscensätts vanligtvis en ”masculine celebration of community”.

En annan intressant artikel är ”Sport Tourism. A Framework for Research” skriven av Tom Hinch och James Higham. Här presteras ett antal tankeväckande aspekter som författarna anser kunde fungera som ingång till analyser av sportturism. Exempelvis diskuterar man hur arrangörer av sportturism och dess konsumenter kommer att möta den förmodade omvandling som den så kallade globaliseringen ställer till med. Kommer globaliseringen att utmana våra föreställningar om att en särskild sport (ishockey och skidor) har en partikulär essens (kanadensisk och norsk) och kommer förlusten av detta symboliska bagage göra att intresset för en sport svalnar? Intressant. Vad globaliseringen kommer att göra med sporten i allmänhet och sportturismen är kanske en öppen fråga, men jag vill hävda att en futtig globalisering knappast kan rå på den till synes av Gud givna nationen. Det nationella paradigmets fasthet tangeras senare i artikeln på ett oreflekterat sätt i en diskussion om hur tv-sänd cykelsport kan gynna den generella turismnäringen i, just det, en nation. Visst lär de vackra vyerna som förmedlas under Tour de France, Giro d’Italia och Vuelta de España gynna turismnäringen, men det är också uppenbart att dessa massmedieevenemang befäster föreställningen om det nationella rummet.

> *”Det bör enligt Weed således göras skillnad mellan ”sport tourism” (utan ”s”), ”sports tourism” (med ”s”) och ”sport-tourism” (utan ”s”, men med bindestreck).*

I en annan artikel i antologin, ”Sport and Tourism Research. A Geographic Approach” återkommer Hinch och Higham till resonemanget om platser och symbolvärde. Detta görs genom att resonera kring de analytiska begreppen ”space”, ”place” och ”environment”. Det första begreppet betecknar ett förment neutralt utrymme som inte kan väcka våra känslor eller åkalla någon särskild berättelse, det är med andra ord ett ganska dött utrymme. Tvärtom förhåller det sig med det andra utrymmet: här är en plats som är fylld med mening, känslor, symbolik och historia. För sportturismen, såväl som annan turism, är existensen av denna typ av utrymme helt avgörande – det är genom myterna som dessa platser framkallar som turistandets vara kan legitimeras. Det tredje begreppet, som liknar det första, handlar om den fysiska plats som en sportturist behöver för att kunna utöva sin sport. Den kan vara naturlig eller konstgjord (skidbacke eller tennisbana). Hinch och Higham diskuterar inte om begreppet endast är relevant i analyser av sportturism, med tanke på att sportaktiviteter kan betraktas som främst instrumentella kan man förledas att tro det, eller om det fungerar i analyser av turism i stort. Det borde det göra, eller vad är inte den halvtråkiga stranden eller baren annat än två ”meningslösa” platser som främst ska underlätta för turisten att bada respektive pimpla? Jag gillar dessa tre begrepp, de hjälper i varje fall mig att komma underfund med min omgivning. Hinch och Higham tänker större, som man ska göra inom akademin, och problematiserar med hjälp av de tre begreppen exempelvis den väldiga sportstad som håller på att växa fram i Dubai – space, place eller environment?

Antologin, som innehåller 30 artiklar och fem relativt omfångsrika introduktionsavsnitt, är ett konkret resultat av Mike Weeds medvetna arbete med att befästa och avgränsa ett akademiskt fält som rör sportturism. Som sådan fungerar den hyfsat. Men strävan efter att muta in något eget slår ibland över i tjatighet, särskilt i Weeds fem introduktionsavsnitt och fyra artiklar, och det är lätt att bli lika irriterad som Bo Carlsson tycks ha blivit när han recenserade tidigare publikationer från detta fält.

> Efter att ha läst ytterligare tre böcker i ämnet börjar jag förstå vad publikationsverksamheten syftar till, det är nämligen ett försök att definiera ytterligare ett akademiskt ämne, eller rättare sagt, en ny akademisk karriärväg. Författarna håller med andra ord på att pinka in ett revir [?] (Bo Carlsson, recension, 9 november, 2004, idrottsforum.org)

Revirmarkering tar sig bland annat uttryck i ett otal försök att, tillsammans och var för sig, cementera innebörden i begreppen sport och turism. Viktigast tycks det vara att bestämma form och innehåll på begreppen när de uppträder tillsammans. Det bör enligt Weed således göras skillnad mellan ”sport tourism” (utan ”s”), ”sports tourism” (med ”s”) och ”sport-tourism” (utan ”s”, men med bindestreck). I den första konstellationen har vi att göra med en turism som på ett eller annat sätt är sammanflätad med idrottsinstitutioner i stort, i den andra betecknar s:et att turismen är kopplad till en särskild sport och aktivt eller passivt deltagande i sporten, och den tredje

konstellationen betecknar relationen mellan s.k. ordinära turistorganisationer och mer renodlade idrottsorganisationer.

I akademiska texter är det angeläget att avgränsa innebörden i centrala begrepp. Men i och med att författarna boken igenom, det är inte bara Weed som hakat upp sig, stannar upp vid samma begrepp blir det tröttsamt och så framträder bilden av akademikernas simpla revirmarkeringar.

Jag saknar också de historiska perspektiven. Enligt min mening blir samtiden mer begriplig om den relateras till historiska exempel. Sålunda kanske de (samtids)historiska exemplen som jag började med i den personliga utvikningen kan hjälpa till att formulera utgångspunkter för analyser av samtidens sportturistande. Så här kanske. Vilka massmedierade stjärnkulter (Stenmark på 1970-talet och Wilander & Co på 1980-talet) påverkar sportturismen idag? Eller, vilken roll spelar sportvärldens nationalistiska föreställningar (reifierade i de blågula svenskar som reste till Turin 1990) för upprätthållandet av ett internationellt järnvägsnät?

© Christian Widholm 2009.

Köp boken från Bokus.se

Kjøp boken fra Capris.no

Køb bogen fra eLounge.dk

Buy this book from Amazon.co.uk

Buy this book from Amazon.com